

fronleichnams cristi

73

64 10

Rara

Vñ hat sich auch an dē selbē n̄ lassen
benügen. sunder zu bedeutung vnd
sachang noch grōsserer einigkeit̄ hat
er sein fleisch. das er seinen glaubigen.
Sy mit ym. vnd gegen einander zuuerey/
nen gibt. selbs wöllen nyßen. vnd sein
heilic̄ plut selbs wöllen trincken. vnd al
so seinen iungern. vnd durch sy. allen an
dern priestern mit allein gegebnu. sun̄
auch gewalt verlīher. das selb̄ mit allein
d̄ als offt sie wöllen c̄ zu nyessen. sun̄
auch andern c̄ Sy ynen empfolhen wer/
den d̄ zegeben. Das also biß an die let
sten zeit. alle die dy auf seinem geist vñ
plut von ym. Durch das sacrament des
heiligen taroffes in den götlichen adel
gepōrn würde. Durch d̄ sacrament sey
nes heiligen fronleichnams in yn ver/
wandelt vnd gecinet würden. Vnnd al
so mag man mercken. was grossen wū/
derberlichē vereinigung mit cristo. d̄is
sacrament bedeut vnd würkt. des sich
vñser geist billichen verwündern. vñ dar
umb cristo dem herren ewiglichen dan/
cken soll. das das ist. das vñserm geist
entspringt aus der sel cristi. Auf dē
menschlichen geist cristi. entspringt vñ/
serm geist aufferhebung. vnd verwand/
lung in christum. Wann kein geist ist so
hoh erhebt in d̄ endlos gōtlich liecht.
vnd dem selben so genaw vnd on mittel
vereinigt. vnd also vñ ym über vñ vñ/
schynen. vnd deshalbē liecht vñ gleich
fōrmig als der menschlich geist christi.
Darumb wen̄ sich der menschlich geist
erhebt in den selben zu schauen was in
yme scheyne von dem gōtlichem liecht.
So wirt er auch erhebt vnd vberschynen
mit dem selben liecht. Dann die auff ei/
nem hohen berg seynd die schē offt die
sunnen. so sy die. dy in den tesern seynd

mit sehen mügen. Sunst siht man auch
vñ in der höhe. Dz man in der nydere nit
schen mag. Aber vñ dem götlichen
geist cristi. das ist vñ dem heiligen geist
vnd seiner gotheit. empfahrt vñser geist.
das er gleich in gott versteht. vnd gott
Dz ist gotfōrmig c̄ wirt. Als wen̄ eyn
tröpflein wassers in eyn grō fuder
starcts weyns kumpt. das verleürt sey/
nen geschmack. sein farb. sein geruch. vñ
verschwindt seiner eigenschaft halb.
vñ nynt an sich dē geschmack. die farb
vnd den geruch des weyns. also ver/
schwindt gleich vñser geist. in dem göt/
lichen geist. mit das sein natur verzert
werd. sander das sein eigenschaft ver/
enderet wird. als des holtzes wenn es
zu eim glüendē kōlen wirt. ob der lufft.
wenn er mit dē liecht der sunnen erfüllt
wirt.

Der ander artickel Das der herr
verkaufft ist wordē vñ dem. Dem er sein
fleisch vñ sein plut zu einer narung ges/
geben het.

D Arwoider hat der selben iunger
einer. Dem er sein fleisch vñ sein
plut gegeben hette. in der selben nacht.
vmb des iwenigē schnöden gelts willē.
yne in die hend seiner tödlichen feindt.
gegeben. vnd also in den gryminigen
tod. Darinn er nit allein eins schlechten.
sunder auch seins vnd aller werlt herre.
vnd gottes pluts verkauffer ist wordē.
Vnd welhe vernüfft. ya welhe auch en
geliſche verstentnuß möcht die grōſſe
der vndankbarkeit d̄is verreters. vnd
die vnbilichkeit seines plut verkauffes
begreiffen. wen̄ man die vmbstendes sol/
ches verkauffens. d̄ ist. wer. wen. wom.
wie. warumb. ansehē will. O du verret

44173/6410(X) @ara

Incepit tractatus de efficacia aquae benedictae: per venerandum magistrum Johannem de turre cremata: sacre theologie professorem: ordinis predicatorum: tempore concilij Basiliensis compiatus contra petrum anglicum hereticorum defensorem in bohemia.

Prologus.

Pinxit mihi nuper pateritas vestra pater: pro pleuma respondendo magistro Johanni de ragisio primo bohemorum articulo respondenti / per magistrum petrum anglicum propositum. notare cum diligetia annotavi siquidem pater et domine veneratōnis amplissime: nedum propleumatis titulum memorie consignans: verum etiam eiusdem propleumatis latentis ambiguitatis dissoluendo nodulos animū parum per accommodans. quod vero benignissime pateritatis illuminationis sapientie emendandum offero et supplendum. Cui⁹ quidem propleumatis videlicet **O**rtum aqua benedicta sit maius efficacie et virtutis quam sacramentum sensibile altaris. **D**eciso iuxta presumptum et quesitum duos complectitur articulos. **Q**uoniam aquam benedictam heretici tamquam rem mutilem et nullius virtutis deuidere videntur. **D**e cuius institutōne ac efficaci virtute per diuersa capitula distributus euit primus. Secundus vero articulus respondebit proposito dubio.

Capitulum primū **D**e terna aqua benedicta.

Triplex genus aquae benedictae reperio: cuius usum christiane religionis ritus deuote amplectitur et obseruat. **P**rima aqua benedicta est que diuinis preciis sacram et benedicatur in dedicacione ecclesie et altaris. de qua fit mencio extra de cōfesse. eccl. vel altaris c. posuisti: et c. aqua per ep̄m benedicta. **S**ecunda aqua benedicta est fontis baptismalis. de qua de conse. di. 3. c. in sabbato sancto pasche et penthecostes. si quis auctor benedictam et consecratam velit in domum suam ad aspersionem recipere ante causimatis infusionem recipiat. **T**ertia aqua benedicta est qua cōmuniter aspergimur in ecclesia: de qua de conse. di. 3. c. **N**quam. ubi dicitur. **N**quam sale aspsam populis benedicamus ut ea cum conspersi sanctificentur. **P**romis dominobus geneis aque p̄termissis de tertio genere: de quo propleuma propositum motu est: nunc sermo habendus est. **E**t quodcumque rei noticia a quod-

nominis sumit exordium: iteo presentis intentionis sermo a quid
nominis a que benedicta suu inchoabit. Et licet doctores huius
sacramentalis discretionem non tradiderunt: quia rat⁹ de sacra-
m̄talibus inter doctores diffusus est habitus sermo: reputates
ea tanq; causas p accidens ad anime sanctificatōe. Verūtamen
diffimilōrem hui⁹ sacramentalis formando ad similitudinē diffi-
ciliōis sacramenti baptis̄mi. qua s̄m hugonē de san. vi. dicitur
Baptismus est aqua diluendis criminibus sanctificata p verbuz
dei. Ita paucimenter aquam benedictā descubentes dicere pos-
sumus. **N**qua benedicta est sale conspersa pro fugandis demoni-
bus precum diuinaꝝ verbo exorcisata sive sacrata. Qua quidem
descriptio satis cōueniens esse videtur: cum omnes causas ex qui-
bus noticia vni⁹ cuiusq; rei colligitur amplectit. Causa quidem
materialis tangit cum dicit. aqua sale cōspersa. Causa formalis
cū dicitur. precū diuinaꝝ verbo. Causa efficiens cū dicit: exorci-
sata sive sacrata p ministrū ecclesie. Causa vero finalis cū dicit
p fugandis demonib⁹ de quib⁹ in speciali sermo eut in sequētib⁹

Capitulū Scđm De īstitutione huius aque

Homo quippe vniuersalꝝ virium suarum totalitate col-
lecta in deum ferri debet: ab incommutabili bono salicet
deo auersus diuina iustitia derelicta dyabolo poten-
tias ita misericiliter deuidus est ut nedum dyaboli in eum
s̄ in oīa q̄ in homīs usum veniūt in ipsi⁹ nōumentū potestate ac
ceperit. ut dicit san. tho. in quarto di. vi. Qua ex radice duplex
impugnationis genus demoris esse circa hominem exp̄rumur ab
interiori. Impugnat siquidē hominez ab interiori: impugnat ab
exteriori. Et licet hui⁹ impugnatōnis molestia homo iustissime
grauaret. diuina tamē bonitas humane misera infirmati nedū
contra peccatoꝝ morbos egrotantium animaꝝ efficaces ecclesie
sive sancte medicinas in sacris parauit: veꝝ etiam ad rep̄umendā
arcendam demoris potestatem in aggressu impugnationis sa-
lubria remedia in quibusdam sacramentalibus in ecclesia sua esse
disposuit. Inter que doctores theologie exorcismum et aquā be-
nedictam cōmuni traditione cōnumerant. Exorcismus quidem
contra impugnationes dyaboli quas ab interioribus commouet
ad cuius rep̄umendā potestatem dicitur esse ordinat⁹. Nū enet

gumini qui exorcisant dicunt quasi interius laborantes. **A**qua ve
ro benedicta contra dyaboli impugnatōes quibus homines ab exte
rioribus propulsat: ad cuius arcendas et compendias potestates vi
res et ingressus impulsum dicit esse instituta. **P**reterea huius insti
tutōis cūuenientia ex hoc colligi potest. **S**icut enim in remediuū con
tra peccata secundo loco data est penitentia congruēter ne in ec
clesia deficeret salutavis medicina contra peccata post baptismum
suborta. q[uod] baptismus est sacramentū non iterabile: ita videtur ratō
nabile fuisse ut in remediuū contra impugnatōes demonū post bap
tismales exorcismos in homines insurgeentes esset instituta aqua be
nedicta: ex quo baptismales exorcismi non iterantur. **E**t illa est ra
cio sancti Thome in tercia pte. q. lxxi. ar. ii. in ratione vnius arti
culi. **E**t sic patet q[uod] in ecclesia semper esset remediuū et munimen
paratum contra huiusmodi demonum molestias: p[ro]inde in eadem
huiusmodi aque benedicta satisfactio est instituta.

A quo instituta est et quo tempore. **C**apitulu3. iii.

Terco notandum quod sicut in rebus universitatis causalitate
regimie et gubernatione deus sua prudētia quedam imme
diate per seipsum: quodaz vero per causas secundas instituit op[er]as
et regit. ita parvissim in ecclesiis sue sancte regimie et gubernatio
ne quodaz per semetipsum instituit: quedam per ecclesiis ministros instituē
da disposuit. **E**xemplū prius sunt ecclesiis ipsa sacramenta. q[uod] ut
celebrior habet doctor theologorum doctrina ab ipso domino nostro
ihesu christo immmediata sunt instituta. cū enim ipsa efficiant quod figu
rant. **S**ic ergo aūt et significat ex institutōe ut dicit hugo de san
cto victore in libro de sacramentis ex institutōne sortiti dicenda
erunt sue virtutis efficaciam. **E**fficacia autem talis in sacramentis non
potest esse nisi a solo qui spirituum sanctificatio est solus. **N**on illud
yra. xlivij. **E**go deleo iniurias et peccata. **I**gitur sacramentorum
institutio est a solo christo et non ab aliquo homine puro. **E**xemplū
vero secundorum videlicet eorum quod christus per ecclesiis sue ministros in eadem
esse disposuit sicut sunt beatitudines pontificum. abbatum. virginum. et
vestimentorum et huiusmodi. **I**tem exorcismi et aqua benedicta
cuius quidem dominice prouidentie dispositio et auctoritas eccl
esiae data expresse tangitur luce primo. **D**omino ita ecclesie pre
latis in persona apostolorum dicente. **Q**ui vos audit me audit.

¶ qui vos spernit me spernit. Ecce dedit vobis potestatem calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimicorum. Que quidem potestas non est solum apostolis dicenda fore donata, & non ecclesie: cum **M**atth. xvi. dominus ecclesie sue sancte tantum potestatis munus promisit, ut portae inferi non proualerent aduersus eam. **A**mplius autem nulli dubium videtur debet quod huiusmodi reputata aqua benedicta sacerdotum ministerio per ecclesias instituta aliquam sanctificatur ex benedictione efficaciam virtutis, quod huius benedictionis et si ministerialiter ab homine fit, tamen in dei omnipotentis nomine fit. **C**unque ille dicatur facere sub cuius nomine et vice fit hec benedictionis que verbis celestibus cum invocacione sancte trinitatis fit magis est dicenda benedictionis dei quam hominis. **S**icut illud **N**umeri. vi. Invocabunt nomen meum super filios israel/ ego autem benedicam eis. **O**bis glosa ordinaria dicit. Sacerdotum est nomen dei invocare. dei autem quod petierit prestare: puta si in lege nature sacerdotes sacramenta dispensationis pro voluntate libito sacramentis visibilibus suam profitebantur fidemque ethi non habebant efficaciam ex opere operato: habebant tandem ex fide sive opere operante cum amplioris auctoritatis sit sacerdotij noue legis ministerium. Nulli dubium quoniam ecclesia catholica custodi sacerdotio sublimata et tante potestatis locupletata munere possit instituere multa sacramentalia, que ex totius ecclesie fide & meritis efficacorem & profusorem habebunt virtutis operationem. **C**eterum si aqua expiationis in lege veteri per ministros moysi anere vituli in se conspersa tante efficacie dicatur fusisse ut populum sanctificaret: quantum magis aqua benedicta in custodi nomine diuini precibus non per moysi ministros, sed ihesu custodi ministros consecrata. Qui igitur ecclesiam sanctam catholicam amplius dignitatis et potestatis credit esse quam synagogas incunctanter credere debet hec ecclesie sacramentalia non mama sed ad ea ad quod per ecclesiam deputata verace & efficacem diuinitus continere virtutem. **I**nstituta autem legitur quoniam in principio nascentis ecclesie. Ut enim legitur tam in decreto de cose. di. iij. c. aqua sale. In cronicis summorum pontificum tam vincencij hystorialis: quam martini fratres faci ordinis predicatorum. **A**lexander primus et martyr qui sedit in cathedra petri. Anno a passione domini. lxxxvii. fuit primus qui aquam cum sale benedic mstituit: & in habitaculo hominum iussit aspergi. de quo etiam **D**ugo de sancto victore li. de sacramentis.

inquit. Alexander papa quātus a beato petro instituit ut aqua sale bñdicet av aspergendū populū & habitacula eoz. Illorum vñq̄ exemplo quo heliseus pp̄heta sal m aquā misit & missis legit ut condimento hoc fontes amari m dulcedinem verteretur.

De forma & ministro. **C**apitulum Quartum.

Osteruz hui⁹ sacramētū talis materia ouemēter assignata est aqua sale cōsp̄sa : q̄ ouemētia ex truplia cōsideratōe colligi pōt. Primo quidē ex cōsideratōe simis ad quē dīcūt fuisse instituta. Cuz enī hostis nostru impugnatōis aggressus sit generalis: iuxta illud Job. viij. Militia id ē pugna ē vita hois sup terā decuit ut remediu institutū otra dyaboli ipugnatōez in materia daret vñi: q̄ facilis vbiq̄ terraz inueni posset cui⁹ mod est aq & sal. **S**cđo ex cōsideratōe cause p̄ncipalis vñ omis virtutis taz sacramētoz taz sacramētaliū emanat. Domiscet igit̄ sal aq ad significandū ciunctōez verbi dei cuz hūana natura ex cuius virtute verbi & munere efficacia dependet oīm quib⁹ in ecclesia vñ mur ad aiaz salutē. Quidē sicut aq ratōne labilitatis hūanam naturā describit. Ita dei fili⁹ dei sapia p salis spēz designat. Cuz ppter vñtutez oseruatiā a corruptōe mentes enī quas possidet incorruptibiliter seruat. tuz ratōe vñtutis cōdiciudi nulla enī otem platio dulcis: nulla doctrina suavis: nulla demīq̄ deo grata opera nisi sint diuine sapie cōdimēto suffulta. **P**mc apo⁹. i. cori. iiij. Pre dicam⁹ xp̄m dei virtutez dei sapiam. **E**t glo. ordi. sup illud. iiiij. Regū. ij. Afferte michi vas nouū & mitte m illud sal: dicit ita. Sal id ē sapia. in vase fidili id ē in corpe hūano. aquas sanat id est pp̄loē in dulcedime delectatōmis et bonoz opoz p custi incarnationem fecundat actus. **T**ercio ex pte similitudimis & repp̄sentatōmis ad ea quibus dyabolus a mentis domicilio repellitur con ueminter aqua sale conspersa huius sacramentalis materia assig natur. **D**uo em̄ dicuntur expellere peccatū de anima et ita dyabolum per peccatu in ea regnante. Vide licet lacumaz effusio q̄ p aquā intelligit. & sapor siue effectus celestis sapientie q̄ salis no mine designat. **D**e qua sapia Verñ. in sermone super Cañ. ait. Inuenisti plene sapientiam / si defleas peccata potestate vite. Si p̄sentis seculi parcipendas. si eterna toto desiderio concupiscas. Iстis quippe duobus mens interius a dyaboli potestate liberat.

scz dolore pteutorz & amore vite celestis: qui secum portat firmi-
tatez itez non offendendi. In cuius figura Magdalena clauissima
pcessit de qua lacumante & celesti amore flagrante septem demo-
nia virtute dominica expulsa legit luce. viij. Unde Hugo de sancto
vit. ubi sup sic dicit. Nec est autem sacrificatio huius sacramentum quod
aqua significat penitentiā de pteutis. Nam discretōem & cautelam
de futuris. quod duo si siniū misceantur amara conscientia vertitur in
dulcedinem atque illusiones & inuestigations demonum amplius ei non
dominantur: hec ille. Circa illud ibi iste doctor huius auctoritas
in principio aquaz benedictam nominat sacramentum / post euit
sermo: in quo ostendit ut ibi sacramentum pro signo sacramen-
tali est possum. c. viij. Forma vero huius sacramentalis cōuenit
enter traditur expressa in verbis preces diuinas continentibus:
& signo crucis quibus aqua exorcisatur & benedicatur: ut puta cum
dicatur exorciso te creatura aque in nomine dei patrus omnipoten-
tis / et in nomine ihesu custi filij eius dominū nostri & in virtute
spiritus sancti ut fias aqua exorcisata ad effugandam omnem
potestatem inimici & ipsum inimicum eradicare: & explantare va-
leas cum angelis suis apostatis per virtutem eiusdem domini no-
stru ihesu custi, qui venturus est iudicare viuos & mortuos & se-
cūlum per ignem Ixumen. Pro cuius intellectu notandum quod si-
cū diffīlētia debet indicare totū esse rei si fuerit perfecta: ita per
formā sacramenti siue sacramentalis debet innotescere totū quod
ad sacramentale pertinet. Pertinent autem ad ratiōem eius multa.
videlicet quatuor genera causarū sicut supra patuit. Adus autem
cum materia tanguntur cum dicitur. Exorciso te creatura aque
Causa vero principalis unde hoc sacramentale efficaciam habet tan-
gitur cum subditur in nomine dei patrus: et in nomine filij ihesu cui-
sti dominū nostri: et in virtute spūs sancti. Ceterum quia omnis
virtus sacramentalium sicut & sacramentorum dependet ex virtute
passionis custi: ideo additur crucis assignatio. Simis autem ad quez
est ordinatus sacramentale hoc expunxit cum additur: ut fias
aqua exorcisata ad effugandam omnem potestatem inimici. Et
similis forma verborum tangitur in exorcisatione salis / ut patet
intuenti formalia exorcismorum. minister vero huius sacra-
menti quantum ad materiam consecrandam secundum consuetus
ritus nunc generaliter obseruatam in ecclesia est faciēdos quod
in ecclesia colligitur ex isto decreto Allexādu pape de consecra-

di. iij. c. **N**quam sale conspersaz. diuinis sic ppls benedicimus ut ea cuncti aspersi sanctificantur et purificantur: quod hoc et omnibus sacerdotibus facendum esse mandamus. **H**ec ille. **E**cce op benedictionis et sanctificationis huius aque ministerium ipso decreto semel sacerdotibus demandatur

De effectu et utilitate aque **C**apitulum v.

Testitutione materie / forme ac ministru huius sacramenti conuenienter ostensa: circa effectum et eius utilitatem iam aliquid vendendum est. **E**st siquidem aqua benedicta diuinorum consecrata sermonum aptitudine / et amplitudine diuine virtutis: multum utilis et fructuosa. **Q**um primo: quia si nullius esset virtus ut quidam heretici diuine largitatis beneficijs ingrati damnabiliter dogmatisant: frustra in ecclesia fieret: vanagz esset huius benedictio. **Q**um secundo: quia populi universalis ecclesie toto quasi orbem: huiusmodi quasi aque utrum cum deuotione obseruans: verba ista tam in eius benedictione quam in eius asperzione preferret que esse atque multiplicem denotant fieri per eas: quod assertio de sancta ecclesia propheticum est: que in virtutibz suis a spiritu sancto creditur gubernari. **Q**um tertio: nam aque benedicta efficaciam multa testant miracula varijs exemploz sparsa vulneribus: que mendosa profitebatur sacrilegium esset / et blasphemiam diuine virtutis videtur sanare. **E**st igitur notandum quod multiplex est utilitas huius virtutis aque benedictae: put colligitur ex verbis formalibus benedictionis huius aque suppositio: alijsqz in sacramentalibus positis. **M**tcqz ex decreto alexandri pmi de cose. di. iij. c. **N**quam sale conspersam populis benedicimur: ut ea cuncti aspersi sanctificantur et purificantur: quod et omnibus sacerdotibus facendum esse mandamus. **N**am si animi vituli aspersus populū sanctificabat atque mundabat. **E**t si sale aspersa per heliseum sterilitas aque sanata est: quanto magis precibus sacratissimam sterilitatem auertit rerum humanarum et coquimatos sanctificat et purgat / et cetera bona multiplicat et infidias dyaboli auertit: et a fantastis versujs homines defenit. **H**ec ille! **E**x quibus decem effectus aque benedicta colliguntur possunt. **P**rimus est pfugatio huius populi spiritus mundi virtus enim diuina que in exorcismis est ad repellendum efficax inuestigatōz demonū hostis nostri et arcendā. **D**e qua aug⁹. libro de

simbolo libro pmo. & recitat̄ de cōse. di. iij. c. sicut nostis **P**ar-
uuli exorcisantur vt pellat ab eis dyaboli potestas imm̄ica īm aq̄
exorcisata manere creditur ad eundem effectum efficaciam habēs
Onde ī sacramētali exorçalo te creatura aque & ceta. sequitur
vt fias aqua exorcisata ad effugandū omnē potestatē imm̄ici hac
ratione fideles aqua benedicta aspergunt p̄pia habitacula pie cre-
dentes. q̄ vbiq̄ fuerit aspersa p̄ muocationem sancti nominis
hiesu xp̄i: omnis inuestatio immundi spiritus ab eis appellatur.
Onde hugo de sancto victore supra dicit. **D**ac igit̄ aqua sanctifi-
cata fideles aspergunt̄ et habitacula fideliū illustrant̄ ab illusionē
& inuestatione malignoꝝ spirituū ī quo effectu figurari potest
ī sanguine agni pascalis: qui ī postib⁹ habitaculoꝝ ad repelē-
dum exterrinatorem dei mandato ponebat. **E**xod. xij. **O**nde
magister wilhelmus durandi ī rationali diuinoꝝ offitioꝝ ita di-
cit. **H**acerdos aqua benedicta altare ecclesiam et populu aspergit:
vt omnis īmūdoꝝ spurcida tam de habitaculo ꝑ de cordibus fis-
telium p̄pellat. **V**irtus aque bñdicte mest & etiā q̄a nouus xp̄ia
noruz populus baptismatis sacramēto renatus ita misterio aq̄
lota renatoruz corpora munit: sicut sanguis agni presto populo
ad repellendum peccatorem ī postibus ponebatur hanc arbitrio
fore causam: cur dyabolus mētibus hereticorꝝ hu⁹modi sacramē-
talis v̄tutis ita specialiter fixem extinguit: videlicet p̄ infidelitatis
errorem ac xp̄iane religioꝝ armatura neglecta: qua ei⁹ impug-
nationis aggressus reprimit̄ & arcetur liberius. **S**ecundus
effectus aque benedicta sequente: dep̄det ex primo & est mētis
purificatio a fantastis pturbate illusoribus. **N**ollet enim dēmō
vt dicit beatus **I**ug⁹ per omnes aditus sensibiles reꝝ diuersarꝝ^z
specieꝝ humanas p̄pulare mētes & pturbare. quo aspersione aq̄
benedicta pfugato: mens ab illis fantasīs expugnat̄ & purificat̄
De quo ī p̄fato decreto dicit̄ & insidias dyaboli auertit̄ & a fan-
tastis v̄tsucijs homines defendit. **E**t ī sacramentali exorcisa-
tione salis adūscendi dicitur. vt efficiaris sal exorcisatus ī salu-
tem crecentiū: vt sis omnibus te sumentib⁹ sanctas amīne et cor-
poris / et effugiat atq̄ abscedat ab eo loco quo aspersus fueris
omnis fataha vel neq̄ia vel v̄tsudia dyabolice fraudis. omisq̄ spi-
rit⁹ īmūdoꝝ adiurat⁹ hec ibi. **T**erti⁹ effect⁹ dep̄det ex p̄mis-
sis & est reuocatio siue reduc̄io cordis: ad se terrenis affectibus
siue sollicitudinibus distracti: dispersis. **C**este quidem **B**eda

super illud. **N**uncus noster vemit de via & cetera.
Totiens amicus noster a nobis recedit quod totiens ad appetendum
temporalia foris vagatur: deuotio enim sana hoc habet quod aq
benedicte aspergione demoris potestate repressa et profugata q
terremis affectibus humanum animum reuocat: assistente gratia
mes ad interiora reuocata recollector fiet atq; deuotior. **O**nde
in sacramentali benedictione salis et aque inter alia dicitur deus
in virtute virtutis auctor suplices te rogamus ac petimus ut hanc
creaturam salis et aque dignant ac ciias benignus illustres pie
tatis tue more sanctifices ut ubiunque fuit aspersa per invocatio
nem sancti nominis tui infestatio immundi spiritus abijciatur: terror
que venenosus serpentis procul pellatur / & presentia sancti spiri
tus nobis tuam misericordiam poscentibus ubique adesse dignetur
¶ **Q**uartus effectus. Est peccatorum veniam iuxta remissio qui effe
ctus ex decreto prelibato colligitur ubi sic dicitur. **N**qua sale co
spersa populis benedicimus ut ea cuncti aspersi sanctificant et puru
fificant nam et si omnis vituli populu sanctificabat & mundabat mul
tomagis aqua conspersa diuinis & precibus sacra / populu san
ctificat & mundat. Item ad id est Ciprianus papa dices, homi
nes ideo aqua benedicta asperguntur quia valet ad sanctificatio
nem in quibus omnibus auctoritatibus mundatio ista tenenda est
a veniam solum quod inuit glo. prelibati decreti Ratone vero hui
us virtutis siue utilitatis cum aspergimur aqua benedicta a festo
pentecostes usque ad pascale festum cantamus. **M**asperges me domi
ne ysopo & mundabor lauabis me & super misericordiam albor quo
sumptum est. De psal. l. et in eiusdem beneficij memoriam pasca
li tempore ad huiusque benedictionem decantat ecclesia. **V**idi aq; sp
egredientem de templo a latere dextro. **E**t sumptum est de ezech.
xlvij. ubi dicit ecce aquae redundantes a latere dextro. **Q**ue auto
ritas et si directe & principaliter aquam baptismalem videat re
spicere tamen ecclesia eas ad aquam benedictam refert que quo
ad mutationem veniam lauacu salutavis instar obtinere videt
In cuius quidem consideratione huius aquae figura fuit aqua illa q
in veteri testamento canere vituli rufi ad mixto populis expiatio
nis et purificationis gratia videbatur aspergi cum ut dicitur nu
meru. xxvij. **¶** **Q**uintus effectus est preparatio siue dispositio ad pu
nitatem orationis. Cum enim ex superioribus sumat effectum
ut poenitentia & profugat demones eorumque potestate repellendo q

reste **I**saac abbate in coll. s. p. orantibus nobis maxime insidiat patet clarissime plurimum conferre utilitatis huius aque asperio orantibus. Ceterum hoc idem colligitur ex alijs eiusdem aque aq; natis effectus scilicet .ij. .iiij. et quarto : quam vero cōmoda sunt orationi purificatio mentis a fantastis illusionibus et cordis ab exteroibus ad interiora reuocatio et ipsa peccatorum veritatem remissio facile quisq; nouit. Quā obrem communiter christiane religionis habet deuotio ante oratorium in ingressu ecclesie aspergitorū aq; benedicē ut diuina sibi collata virtute xpulsatis fantasiarum umbrabilibus figmentis animū ab omni discursu & lubrica vagatione quietus abilior fiat ad voluntates celestes. In cui⁹ figura in veteri testamento immundus templū nō ingrediat nisi aq; expiatōis asp̄sus. Numeri .xviiiij. unde **D**ug. de sancto vic. obi supra. Nos itaq; per singulos dies dñicos diueritētes aq; & sal sil mīscendo benedicimus ut hac aspercio ne fideles et habitacula fideliū contra spiritales neq;as muniamus. **S**ext⁹ effectus ē utilitas ad peragendū deuoti⁹ in ecclesia mīsteria diuina & post ad suscipiendum ea sacramenta: huius enim utilitas ex predictis colligitur de qua dicit sanct⁹ **G**ho. i. iiiij. di. ij. Nq; benedicta valz cōtra omne qd sacramentorū effectū potest impēdire. Nec ille hac ratione arbitror aspersionem aque benedicē nedum hominū sed etiā altarium in ecclesia esse practicatam. Nam altari necesse est quid ibi consecrandum est ut inde omnium malignorū spirituum arceatur presentia. **S**eptennus effectus est sterilitatis ablatio siue remōtiō in humānis rebus et ita promotio fecunditatis siue prokhabende. **R**icut recolende memorie magister vīcentius in sermōnibus exemplificabat siue aliarum rerū de quo effectu in p nominato **A**lexandri primi decreto ita dicitur. Et si sale asp̄so per helizem sterilitas aque sanata ē : quantomagis preciōbus sacris sterilitatem ausect humanarum rerum hec ille. **O**ctauus effectus est virt⁹ obertatis ad rerum temporalium veluti frugū & similiū multiplicationē iste dependet ex precedenti sicut effectus ex causa quia fecunditatem obertas sequitur : de quo effectu in prelibato decreto dicitur. **C**onqnatōs sanctificat et purgat et cetera bona multiplicat hec ille. **P**onus effectus est salutare munimē contra egutudines. **V**alere enī creditur ad salutē anime & corporis fidelium. unde sacramentali tali preciō summa forma pie tatus **M**aiestatē in huius aque benedictione sancta ecclesia exorat

dicens. **I**mmensam clementiam tuam om̄ipotens deus humiliter
imploramus: ut hanc creaturam salis quam in usum humani ge-
neris tubuisti: benedicere & sanctificare tua pietate digneris. Ut
sit omnib⁹ sumētibus salus mētis & corporis. & quicqđ ex eo ta-
ctum vel resp̄sum fuerit careat om̄i immūndia: om̄iqđ impugna-
tione spiritualis neqđie. **H**ec ibi. **D**ecl̄mus effect⁹ est pfugatō
pestilentie siue aure corrūpentis: ita ecclesiā sanctā in sacramenti
hui⁹ aque benedictōe om̄ipotentē dēū ita legimus exorare. **D**eus
qđ ad salutem humani generis maxia querqđ sacramēta in aquaz
substātia cōdidisti adesto xpia⁹ iuocatōibus nostris & elemēto
huic multimodis purificationib⁹ p̄parato virtutem tue bneodi-
cionis infunde. ut creatura tua mīsterijs tuis seruiens ad abiecti-
ones demones / morbosqđ pellēdos diuine gratie sumat effectum ut
quicqđ in domib⁹ vel in locis fideliū hec vnda resp̄serit: omnī ca-
reat immundia libet & a noxa: non illic reſideat spirit⁹ pestilens
nec aura corrumpt̄s. discedant om̄es mīstie latentis mimici. **E**t
si quid est qđ aut īcolomitā habitantū muidet/ aut quieti asp-
fione hui⁹ aque effugiet ut salubritas p̄ iuocatōem tui nominis
expētita ab omnib⁹ sit impugnatō mīb⁹ defensa. **H**ec ibi. **N**on ē
aut credendū has vniuersalis ecclesie spōse kaussime hiesu xp̄i p̄
ces xp̄i nomie cōsecratas vanas esse: aut apud ei⁹ dēz ecclie spō-
sum ihsu xp̄m exauditōis grā carere qđ ad petendū ipam ecclesiā
muitat dicēs. **P**etite & accipietis **Johis.** xvi. certificat eā ad au-
diendū cū ait. **Q**dcunqđ petieritis m̄ nomine meo hoc facā. **P**re-
terea ē diligēter cōsiderandū qđ nō obstat si aliquā in asp̄fione aqđ
bñdide hui⁹modi effect⁹ vniuersalit̄ non cōsequimur: hoc enim
non est ex defectu aque bñdide: quia q̄ntum est in se instituta est
ad hui⁹modi effectus op̄andū: sed p̄uenit aliud utputa ex pte
suscipiens vel aliqua causa diuine sapientie cognita

Capitulū vi. h̄ns gen⁹ causalitatis quo
aqua benedicta p̄ditos op̄at effectus

Sicut qđem esse dubitatō apud nōnullos de modo quo
aqđ bñdida efficere dicat p̄libatos effectus. an videlicet
ex ope opato vel ex ope opante. **N**ō quā dubitatōez
duplex mod⁹ dicēdi dat ab auctōrib⁹. **Q**uē petri⁹ de palude i iij
xi. vi. circa matutinam exortisnoꝝ p̄sequit pum⁹ dicēs. qđ aqua
bñdida op̄at supradicta non ex opere opato s̄ ex ope opante.

scz ex fide ecclesie p modū meriti orōis & suffragij. **O**pe dico ope
rāte toti⁹ ecclesie: et nō ex solo fero re & deuotōe v̄tentiū. **N**on
dicit petr⁹ de palude in q̄rto. **N**ō ē p̄cipēdēda fides toti⁹ ecclesie
meritū ei⁹ & p̄ces ei⁹ sic nec ista sacramētalia p ecclesiā instituta
Non q̄ntū plus valet fides meritū & oratio toti⁹ ecclesie q̄ om̄i⁹
psone: tantū p̄cellūt iste generales ceremonie toti⁹ ecclesie que
nō sine inspiratōe dei m̄vēte sunt singulaub⁹ deuotōm⁹ singu-
loꝝ. **Q**ua ex re apte colligīt q̄nta erroris caligine muoluantur
heretici: q̄ p̄prias adiumentōnes p̄fert sancte matris ecclesie in-
stitutis. **M**li⁹ mod⁹ dicēdi: p̄ ex ope opato: & iste mod⁹ dicē
di subdiuldit. **Q**uidā enim dicūt ex ope opato: nō q̄ aliq̄ v̄tute
naturali vel supnatāli m̄existēte subiectie: s̄ ex v̄tute diuīa. ex de-
creto sue p̄acto diuīe misericordie assistēte aqua bñdicata tales ef-
fectus efficiet. **E**t si querūt ab istis v̄bi in sacra scripture reperit
q̄ tale de⁹ p̄egevit cū ecclesia aut cōstituerat decretū. responde-
tur q̄ ibi v̄bi dñs inq̄t luce. x. **Q**ui vos audit me audit: ecce dēdi
vob̄ potestatē calcādi sup̄ om̄ēz v̄tutē m̄mici: hāc eccie sue sancte
dedit potestatē: vt q̄n diceret illud qđ p̄ eū ad hoc institutū ē de⁹
faciat illud v̄puta arceat demōes vel hui⁹modi. **M**li⁹ vero dicūt
q̄ v̄tute supnatāli diuīa m̄histēte hoc efficiet aq̄ bñdicata: licet hec
v̄tus nō sit tāta quā in sacramētis q̄ sit sufficiēs dispositō ad grāz
Quantū vero ad effectū q̄ est deletio peccatorꝝ v̄maliuz. **P**ecē
sentēcia alberti magni & sancti thome. **E**t alioꝝ multoꝝ doctoꝝ
q̄ opat p̄ modū meriti inquantū exātat motū voluntatis: p̄ quē
fit peccatorꝝ remissio. **S**cōs aut̄ mod⁹ dicēdi vidēt esse durandi
in q̄rto: v̄ez q̄a cū pace oīm & sub v̄mitate p̄sentē p̄posui dēmina-
re articulū: p̄termissa ampliori horꝝ modoꝝ dicēdi p̄babilitatis
cōpatiōe: cū v̄tꝝ sit satis p̄babilis & habeat magne audīoutat
viroſ legētis arbitrio: in illos dicēdi modos ledōz cōmittō: q̄a
qcungꝝ illoꝝ electio p̄missa in sue veritatis roboze manēt solidas-
ta. **Q**uibus om̄ibus hoc adiūciendū est. q̄ ut inq̄t sanctus tho. in
q̄rto di. xii. **N**cū appom̄t aqua nō benedicta ad benedictā totū
efficiēt benedictū. **V**irtus enim acq̄sita aq̄ ex bñdicāde p̄uenit ad
aquā additā: magis enī dignū trahit ad se minus dignū. **T**erū
tū hugo sup̄ q̄rto dicit sic: q̄ bñdictio aque fuit instituta: vt aq̄
si addit in debita q̄ntitate aque bñdicte in tota fit benedicta

Capitulum vii. ostendens q̄ aqua benedicta non est sacramē-
tum sed sacramentale.

Quoniam superficieen⁹ consideranti sacramenti diffinitōem
 quā magister sententia⁹ in. q. di. i. sacramentū diffini-
 ens ita loquit⁹. **S**acramentū est sacre rei signū fortas-
 his vide⁹ poterit p̄termissis consideratis sacramēti diffinitōem com-
 petere aque bñdicte p̄sertim cū ad sacramentū noue legis mī ali-
 ud exigi videat mī qđ significet & efficiat. **E**t dicēte Augustino-
 li. de doct. cu. **S**acramentū est inuisibilis gratia visibilis forma:
 itaq⁹ ut exponit magister ut similitudine⁹ gerat & causa existat.
Que oia aque bñdicte ouemre quis pōt arguere mtuens eaz ha-
 be⁹ in ecclesia in signū rei sacre. et ut plibata oñdunt multiplicati-
 tis efficaciā ideo ouemres iudicauit noster tractatus p̄ oia im-
 pturbato fine claudat assignata differētia sacramentalium a sacra-
 mentis oñdere qđ nō obstantib⁹ aī dicit⁹ aq̄ bñdicta nō sit sacra-
 mentū. **N**otandū igit⁹ qđ trā sacramentaliu⁹ a sacramētis ex qua
 duplia ratōe acipi pōt p̄ut ex varijs locis sancti doctoris collig-
 ere valui. **P**rimo ex pte institutōis quōz sacramēta ipa a xpō
 ihu immediate sunt instituta qđ cum sint legis fundamentū nō mī
 a legislatore a quo lex robur accepit & virtutem institui possunt
 vt m. iij. parte sanctus tho. deducit. **S**acramētalia ab ecclesia se-
 pe p̄ summos pontifices sive p̄ generalia sacra capitula sunt insti-
 tuta ut sup̄ in capitulo diffuso & smone declaratū est. **A**cōda dif-
 ferentia sumit ex pte significatōis **P**ro quo notandū qđ cū sacra-
 mentū sm̄ p̄petuatē vocabuli videt importare sanctitatē actiue ut
 dicat sacramentū a sanctādo sive qđ aliquo sacrat⁹ non qđlibet signū
 dicit sacramentū s̄ illud qđ est signū sacre rei actiū id ē sanctatis
 sanctificat⁹ sumēs sacramentū. **E**x quibus colligit̄ duo esse ne-
 cessaria qđ aliqua signa p̄prie dicant̄ esse sacramenta. **P**rimo qđ si
 gniſicat̄ rem sacrā quā p̄fēctōe⁹ sanctitatis hūane importat ratō
 ne illius qđ dispositōem ad sanctitatē significat̄ & nō ipam sanctita-
 tem non dicunt̄ sacramentū sed dia possunt sacramentalia. **O**nde
 sanct⁹ **O**ho. m. 3. parte. q. 6. ar. 2. dicit **Q**z res denominatur
 a fine & complemēto. dispositio aut̄ non est finis s̄ ipa p̄fēctio. et
 ideo que significant p̄fectionē sanctitatis ad sanctitatem nō dicun-
 tur sacramenta sed sola illa sacramentalia sunt: ut aqua benedi-
 cta & huiōi: hec ille. **N**ec undū necessariuz ad p̄fectā rationem sa-
 cramenti est qđ tale signu⁹ aliquo modo sit causa sacre rei signifi-
 cativa & hac ratōe sacramēta veteris legis nō debet dici sacramē-
 ta p̄prie s̄ signa vel sm̄ qđ sacramēta qđ non efficiunt qđ figurant̄

ut dicit magister in. q. di. 6. **T**ertia assignat differentia sacramentalium a sacramentis ex pte effectuum. qz v: dicit sanctus thomas in. 3. di. 6. **S**acramenta noue legis sunt effectuum in offerendo gratiam quod proficit morbo subuenient contra quem effectum sacramentum ordinatur. **N**eo sacramentalia sunt effectuum in remouendo contrarias dispositioes vel impedimenta gratie. hec ille. Ecce clara doctrina. **O**nus ideo doctor de beatitudine aqua ad nostrum positum ita loquitur in. q. di. 2. **N**qua beatitudina non dicitur ordinatur ad remediorum permanendum sed ad remouendum phibens. **N**on datur contra demonum nequicias et venalia et omne quod sacramentorum effectuum impedit potest. et propter hoc non est sacramentum quod remouens phibens est agens per accidens. sed est sacramentale quasi quedam dispositio ad sacramenta. hec ille. **Q**uarta differentia potest assignari secundum supius dictum in. vi. c. ex parte modi operacionis siue effectivitatis. quod sacramenta noue legis ex opere opato suos operantur effectus. **S**acramentalia vero secundum opinionem communiorum ex opere operante. Et ita patet clavis differentia sacramentalium a sacramentis siue sacramentorum a sacramentalibus. **Q**uibuscum applicatis ad nostrum positum euidenter colligitur quod aqua beatitudinea sit sacramentale et non sacramentum quod erat in hoc vestitu. c. declarandum. Et ab aliquo doctore vocatur sacramentum. sicut a Hugo de sancto victore. li. de sacramentis qui loquendo de aqua beatitudinea ita dicit. **H**ec est autem sanctificatio huius sacramenti quod aqua penitentiarum significat. Ibi sacramentum capit largissime per eo quod est signum qualitercumque sacre et non proprie sacramentum put ad prius opusculi de aqua beatitudinea finez constituto. cum spe diuini auxilij dirigendus est sermo ad materiam quesiti.

Secundus articulus. **D**e virtute.

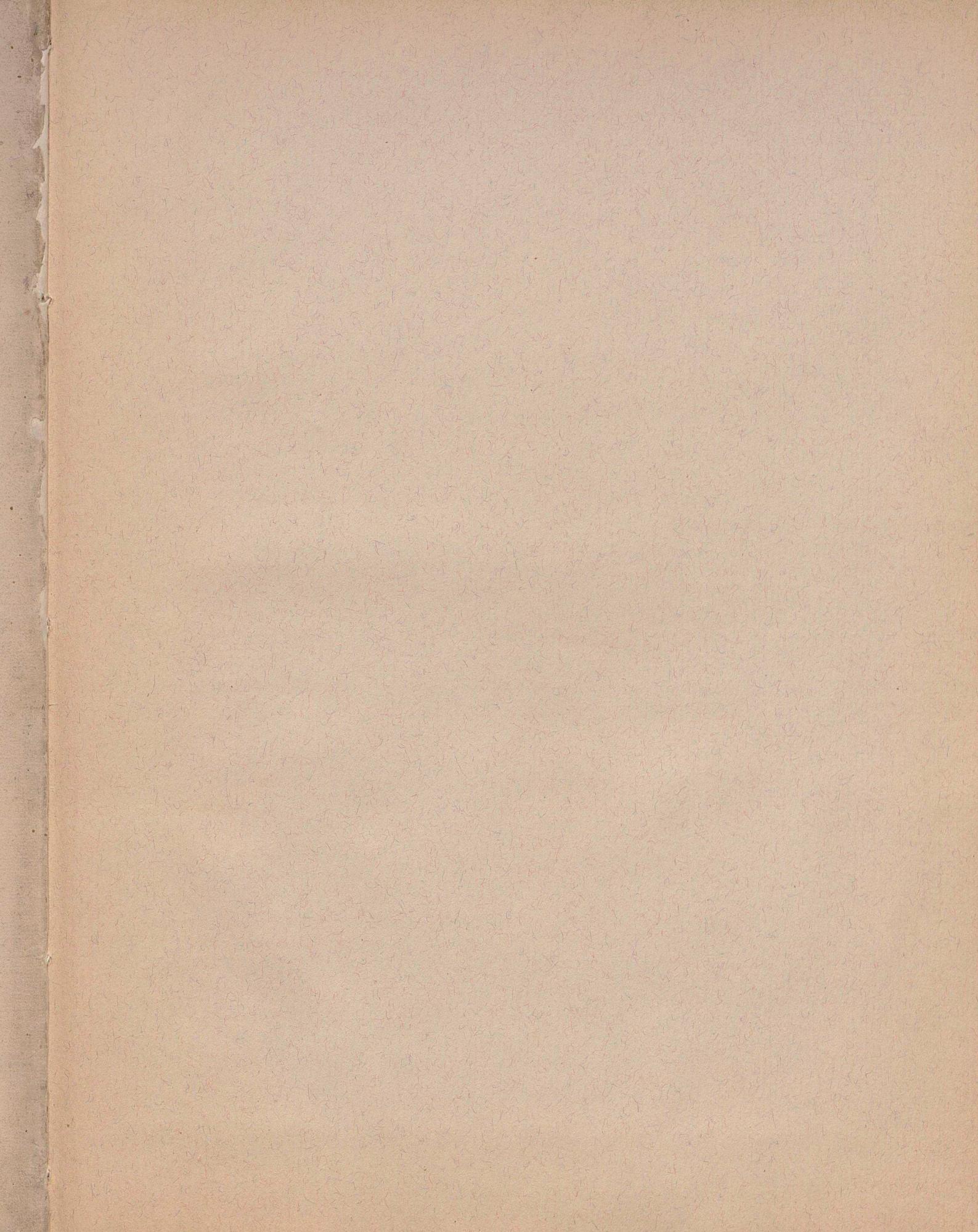
Dicitur visus est de virtute aquae beatitudinis quam per hypothesim proprieatis dabatur intelligi. Nunc ad materiam questionis procedit consideratio. Cum autem quod an aqua beatitudinea sit maioris virtutis quam elementale sacramentum altaris species ipsas sensibiles secundum se distingue doctores connumerant etiam ostentant et signata dicentes trahere esse in sacramento eucaristie scilicet illud quod est sacramentum tantum vicis species panis et vini. et illud quod est sacramentum et res scilicet corpus Christi verius. et illud quod est res tantum vicis ipsa unitas corporis mystici. **P**onendo primo unum talem positionem tanquam fundamentum et rationem et veritatis quod est ista. **Q**uod species praeditae sacramentales secundum se hoc est circumscripto corpe Christi vero nullaz virtutem speciale nec efficaciam causalitatis cuiuscumque effectus in alia suscipiunt sacramentum.

Qui⁹ propositois vitas ex multis doctorum auctoritatib9 sentencias et
 ratoib9 colligit. Proumo quod ex illo magistru sentencias in quodto.
 di. viij. ca. vi. ita dicitis. Non quod ibi sacramentu sit et quod res vi
 deam. sacramentu est inuisibilis grere visibilis forma. Forma igitq
 ibi videtur sacramentu id est signu sacre rei est. et quisi in medio caplo
 ocludit sic. Non igitq hec tua dicenda. vnu quod est sacramentu tatu.
 alteru quod est sacramentu et res. terciu quod est res et non sacramentu. hec
 ille. Ecce quod dicit magister sentencias: cui⁹ etia sentencias qui in eisde
 verbis est habgo de san. vi. li. de sacra. quod spes sunt tantu sacramentu
 id est signu sacre: sed quod est signu tantu sacre rei km se aut in se nul
 la habet veritate. igitq videtur spes ille km se nullam spalez habeat
 efficaciam: xpi vero corpe circumsupto. Itē idem ponit albert⁹ ma
 gnus in tractatu dominicio misse. vbi posita illa distin*ctio*ne triu exi
 stentiu in hoc sacramento dicit: quod spes ille significat et non causat ali
 quid. Non arguit sic. spes ille km se nihil causat igitq nullam habet
 veritatem. cōsequētia est manifesta. quod alias frustra vertu illa ess*et* col
 lata spēb⁹. quod enī omnis potētia et omnis vertu adia dicit ad aliquē
 actum ordinari. frustra aut dicitur aliq vertu vel potētia que non
 reducit ad aliquē actū. Itē idem albert⁹ in quodto sen. di. viij. arguit
 cōtra dictu magistri sentencias suppoositu: verz quod panis et vim dicitur
 sacramentu. ita dices omne sacramentu efficit quod figurat: sed
 illud quod est sacramentu tantu in eucaustia non efficit id quod figu
 rat. Igitq videtur quod est signu vel sacramentu tantu ut in litera
 dicit non est sacramentu noue legis tantu ad minim ei. Et respons idem
 albert⁹ ita cū dicebat in argumēto / quod spes nihil efficit concedit
 dicens. non oportet quod spes materialis sit effectiva sed significativa.
 Dec ille. Itē ad idem est san. tho. in quodto di. viij. ar. i. ita dicens.
 Sicut ad spes alioru sacramentorū se habet virt⁹ quod interius est que
 significatur acqvit ex quod sacramentu efficit km hugonē. ita in hoc
 sacramento se habet ipsum corp⁹ xpi: quod procōsecreatur sub speciebus
 illis est. vnu sicut in alijs sacramentis materiale elementu non est causa
 vertitatis quod ipso est. nec alic⁹ spūalis effect⁹ in homie nisi qui mediāte
 veritate. km quod ex elemēto et veritate vnu efficit: ita et in hoc sacramen
 to spes non sunt causa corporis xpi: nec alic⁹ effect⁹ in anima spūalis
 nec mediāte corpe xpi fit vnu sacramentu hec ille. Itē idem san.
 tho. in tercia pte q. viij. ar. i. in solutōe scđi argumēti est de sentē
 cie. et sub tali forma verboz sic loquēs. sicut enī se habz vert⁹ spūs s
 ad aquā baptismi. ita se habz corp⁹ xpi ad spes pamis et vim vnu

spes p̄mis et vini nō efficiūt aliquo / nisi vtute corporis xp̄i v̄eū.
hec ille. Ex quo manifeste apparet ex hocz doctoz dictis q̄ ipse
spes sacramētales xp̄i corpe circūscripte nullā p̄mit̄ habet vtus
tem sive efficaciam ad opandū quenq; effectū spūalez i anima
Ista etiam ē sentēcia omniū doctoz theologoz q̄a viceum dicē
tūm i hac parte nihil p̄ se causate i anima. s̄ ratōe significati z dē
ti scz corporis xp̄i v̄eū. Nō idē p̄t sic argui. fūstra pom̄t in sacra
mento vtus pticularis: obi p̄ncipalit̄ est fontana vtus a qua de
pendent p̄ncipalit̄ om̄es pticulares vtutes sacramētales patet d̄
se: sed i hoc sacramēto est fōtana virt̄ p̄ma scz ih̄s xp̄s. igit̄ pre
ter ip̄m xp̄m contentū sub illis spēb̄ nō est dicend a aliq̄ virt̄
pticularis: illa enī esset supflua. nō ponere talē vtutem in spēb̄
illis p̄ter ip̄am fontanā vtutē p̄ncipalit̄ existentē est dicere xp̄m
sub specieb̄ illis cōtentū nō sufficere ad efficaciā sacramēti: qd̄ es
set nedū mīz s̄ etiā p̄fidū. In alijs aut̄ sacramētis obi nō ē hoc
mō p̄sens id qd̄ p̄ essentiā ē fontana vtus sunt necessarie qdā pt̄
cipate pticulares vtutes ut ratōz habeant salutavis mediāne spi
ritualis. hoc etiam p̄tit cult⁹ xp̄iane religiomis. ut enī tota spes
homis z mētis deuotio referat̄ ad rē cōtentā scz dñm ih̄m xp̄m z
nō ad spes ip̄as decuit ut p̄ter ip̄m corp⁹ xp̄i v̄eū nulla alia v̄
tus creata spūalis esset in istis. Quo iā sufficienter pbato patz
xpleumatis solutio q̄ in aqua bñdiāta mō q̄ sup̄dicū est fit aliq̄
efficacia ad effectus sup̄notatos. z q̄ in specieb̄ sacramētalibua
h̄n se cōsideratis circūscripto corporis xp̄i v̄ero. nulla sit virt̄ nul
la efficacia ad aliquē effectū causandū in anima. patz ex dictis. Ex
quo patz correlatio q̄ ex ope opato sive ex pte ip̄i⁹ sacramēti
nō est maior vtus hui⁹ sacramēti sacramētissimi altaris sive efficacie
sub duab̄ specieb̄ q̄ sub vna specie. Cum enī radix toti⁹ effica
cie sacramēti nō sit maior / nō plenor / nō p̄fector sub duab̄ spe
ciebus q̄ sub vna: patet q̄ eadem efficacia ex parte sacramēti ē
in communicantibus sub vna specie vel sub duab̄. ex parte vico
sacramēti / quia ex parte cōmunicantū p̄t qnq; aliud cōtingere

Idec sunt reuerendissime pater z dñe que vester humilis capella
nus Iohes de turri cremata ad xpleuma p̄ magistrū petrum an
glicum xpositum / vester dñationi celeuter annotau. que vester
reuerendissime patrītatis lime z correḍōi cū om̄i reuerētia p̄sento

25.10.

RARA

440/73/06410(0)

Freie Universität Berlin

1547063/188

wie der war liebhaber

auf siebe d gerechtigkeit vñ warheit
Dannoch geliebt werden solt d selb hat
Die yenen c die so heßlich sind. das sie
auch weun sie lieb hetten. möchte oder
söltten. gehasset werden. wan̄ sie gewȫ
lich mer durch siebe der begirigkeit vñ
eigens gesuchs vnd nutzs. dañ auf lieb
be der freuntschafft lieb haben D so set
re geliebt. dz er sie C da sie noch nit wa
ren D liebet. über alles das da was. er
liebet sie. daz sie in über alle seine werck
liebetten. hassen. vñnd het sie hassen/
den. über die liebhabende lieb. vñ kürz
lich so got Der herr. Keiner creatur grös/
ser liebe vñnd guttat bewisen hat. denn
Dem menschen. vñ darwider kein creatur
mer vnd anck berkeit. grobigkeit. vñere.
vnd schmähheit got dem liebhaber be
wisen hat. denn Der mensch. so hat doch
got der herr. sein liebe gegen dem mens
schen. in den wercken. nit alleyn nit ge
mindert. sunder auch mer vñnd mer er
zeiget. gleich als ob die göttlich gütig
keit zu irer vbung in einen streyt getret
ten wer. mit menschlicher bosheit. wels
he doch vberwinden würd. als ob gott
in verhengnuus weyse in den wercken
gesprochen het. Ube dein bosheit vnd
vntrew als vil Du willst. ich will mei gutz
heit gegen dir vben. vnd sihe woer in sey
nem fürnemen oblige wird. **T** Wider
sölliche vüberwintliche liebe cristi. ha
ben yne sein geliebten. so hertzliglich ge
hasset. dz sie yne on groß vngedult. wes
der sehen noch hören mochten. wan̄ al
lein in grossen penen vñ schanden. Dar
umb schryen sie. Johannis am. xir. ca.
Heb auff. heb auff. ob nym hin. henc̄
yn an das creutz. **Vñ** in Dem andern ca
pitel. des buchhs d weisheit spricht phis
lo. in der iuden person. Er verheisset dz

er gottes Kunst hab. vñ nennet sich gott
es sun. vnd ist ons zu offenbarung d
verratung. vñrer gedancket wordē. Er
ist ons auch schwer zusehen. wann seyn
lebē ist den ädern vngelych ic. **Vñ**
in Dem. xxvij. psalmen. Sy synd reider
mich zusammen kūmen. vñnd haben mich
versucht. vnd mit gespötte verspott. sie
haben die zen vbereinander gepyfenn
vber mich. Item in Dē. xv. cap. iob. Der
lägner hat allen seinen zorn zesamē ge
lesen wider mich. vñnd mir getroct. ge
gryfgramt mit seinen zenen wid mich.
mein feind hat mich mit erschröcken/
chen augē angesehē ic. math. in Dē. xij.
Sie habē mit den oren schwerlichen ge
horet. In Dem erstenn capitel der clag.
Alle mei feind habē mein vbel gehort.
sie haben sich gefrewet. Dann du hast
gethann. Du hast den tag ihs trosts her/
bracht. Und in Dem andern capit. Der
herr hat meinen feind über mich erfreu
et. vñnd das horn meiner widersachen
erhöht.

H **Vñ** Der hernachfolgenden. drey
vnd fünftzigsten figur. Ist die
historien des heilige moyses bedeutet.
Da Der König von egyptenland gebottē
het. Das man alle kneblein die von dem
israhäischen volk geporn würden. in dz
wasser zuertrencken werffen solt. vñnd
moyses muter da sy sah das er als ein
schöns kindlein w̄z. verbarg in drey mo
net. Da sy in nit mer verbergē mocht da
vermacht sie yn in ein bintzen körblein
mit Bech vñ leymen bestrichen. vñ legt
in neben das wasser. in einen schwertel
busch. Da schickt das got der herr. das
er an der selbē stat vō des Königs toch
ter gefunden. vnd seiner eigenen muter
zu mütern vñnd zuneren empfohlen vñ

wieder war liebhaber

auf liebe d' gerechtigkeit vñ warheit o
dannoch gelicht werden solt d' selb hat
die yenen c die so hechlich sind. das sie
auch weun sie lieb hetten. mochte oder
sölden. gehasset werden. wan̄ sie gewos
lich mer durch liebe der begirigkeit vñ
eigens gesuchs vnd nutzs. dañ auf lie
be der freüntschaft lieb haben o so se
re geliebt. dz er sie c da sie noch mit wa
ren d liebet. über alles das da was. er
liebet sie. daz sie in über alle seine werck
liebetten. hassen. vnd het sie hassen/
den. über die liebhabende lieb. vñ kürz
lich so got der herr. keiner creatur grös
ser liebe vnd guttat bewisen hat. denn
dem meschen. vñ darwider kein creatur
mer vnd anberkeit. grobigkeit. vñere.
vnd schmähheit got dem liebhaber be
wisen hat. denn der mensch. so hat doch
got der herr. sein liebe gegen dem mens
chen. in den wercken. mit alleyn nit ge
mindert. sunder auch mer vnd mer er
zeigte. gleich als ob die göttlich gütig
keit zu irer übung in einen streyt getret
ten wer. mit menschlicher bosheit. wels
he doch überwinden würd. als ob gott
in verhengnus weyse in den wercken
gesprochen het. Vbe dein bosheit vnd
vntrew als vil du willst. ich will mei gut
heit gegen dir üben. vnd sihe wer in sey
nem fürnemen oblige wird. **T**Wider
sölliche vñüberwintliche liebe cristi. ha
ben yne sein geliebten. so hertzliglich ge
hasset. dz sie yne on groß vngedult. wes
der sehen noch hören mochten. wan̄ als
lein in grossen penen vñ schanden. Dar
umb schryen sie. Johannis am. xix. ca.
Heb auff. heb auff. odynym hin. henc
yn an das creut
pitel. des buchs
so. in der iuden

er gottes kunst hab. vñ nennet sich got
tes sun. vnd ist ons zu offenbarung o
verratung. onser gedancken wordē. Er
ist ons auch schwer zusehen. wann seyn
lebe ist den äderm vngelych c. **D**ñ
in dem. xxvij. psalmen. Sy synd reider
mich zusammen kumen. vnd haben mich
versucht. vnd mit gespötte verspott. sie
haben die zen vber einander gepysenn
vber mich. Item in dē. xvij. cap. iob. Der
lägner hat allen seinen zorn zesamē ge
lesen wider mich. vnd mir getroet. ge
gryßgramt mit seinen zenen vnd mich.
mein feind hat mich mit erschröckenlis
chen augē angesehē c. math. in dē. xij.
Sie habe mit den oren schwerlichen ge
horet. In dem erstenn capitel der clag.
Alle mei feind habe mein vbel ghort.
sie haben sich gefrewet. Dann du hast
getham. Du hast den tag ihs trosts her
bracht. Und in dem andern capit. Der
herr hat meinen feind über mich erfreu
et. vnd das horn meiner widersachen
erhöht.

TWider hernachfolgenden. drey
vndfünfzigsten figur. Ist die
historien des heilige moyses bedeutet.
da der künig von egyptenland gebotte
het. das man alle kneblein die von dem
israhelischen volk geporn wüden. in dz
wasser zuertrencken werffen solt. vnd
moyses muter da sy sah das er als ein
schöns kindlein wz. verbarg in drey mo
net. da sy in nit mer verbergē mocht da
vermacht sie yn in ein bintzen körblein
mit bech vñ leymen bestrichen. vñ legt
in neben das wasser. in einen schwertel
busch. Da schickt das got der herr. Das
des künigs tochter
mer eigenen muter
eren empfohlen vñ

